

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Διδαγμένο κείμενο

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετὰ τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντός γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀγνοίαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἕνεκὲν ἐστίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. «Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ... ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν...»: Σε ποιες ἔννοιες αναφέρονται οἱ αντωνυμίες αὐτὴν, αὐτοῦ ; (μονάδες 4)

A1.β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3), και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3).

1. Οι άνθρωποι άρχισαν να φιλοσοφούν για να βρουν λύσεις στα προβλήματα της καθημερινότητας.
2. Η φιλοσοφική ενασχόληση υπήρξε αποτέλεσμα και της άνετης ζωής του ανθρώπου.
3. Ο μύθος και η φιλοσοφία έχουν κοινά στοιχεία. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

B1. Ποια γλωσσικά στοιχεία αποδεικνύουν την ιστορικότητα της φιλοσοφίας ;

Μονάδες 10

B2. «(διό και ό φιλόμυθος φιλόσοφος πώς έστιν· ό γάρ μύθος σύγκειται έκ θαυμασιών)»: Ποιο στοιχείο συνδέει αυτόν που αγαπά τον μύθο με αυτόν που αγαπά τη σοφία, σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζει ο Αριστοτέλης;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση την εισαγωγή του σχολικού βιβλίου:

- i. Ο Σωκράτης, στους πλατωνικούς διαλόγους αποφαίνεται ο ίδιος εκ των προτέρων, παραθέτει ο ίδιος εξαρχής κάποια θεωρία ή άποψη.
- ii. Με πολιτικά προβλήματα ασχολήθηκαν και προγενέστεροι, από τον Σωκράτη, φιλόσοφοι.
- iii. Στην ειρωνεία ο Σωκράτης έμοιαζε με τον Πλάτωνα.
- iv. Η μήνυση κατά του Σωκράτη έγινε από τον Μέλητο, έναν πλούσιο βυρσοδέψη και γνωστό πολιτικό.
- v. Οι Ηλιαστές καταδίκασαν τον Σωκράτη σε θάνατο, επειδή η περιουσία του δεν ξεπερνούσε τις 5 μνες.

Μονάδες 10

B4.α. τὰ πρόχειρα, διαγωγήν: Να γράψετε μία περίοδο λόγου με καθεμία από τις δυο παραπάνω λέξεις, χρησιμοποιώντας την κάθε λέξη με διαφορετική σημασία από εκείνη που της δίνει ο Αριστοτέλης στο αρχαίο κείμενο. Οι λέξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιονδήποτε γραμματικό τύπο. (μονάδες 5)

β. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω όροι: **πατριάρχης, συγγενής, ουσιαστικό, κωμόπολη, χρέος;** (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ, Τὰ εἰς ἑαυτὸν 2.17, 3.10, 7.3

Το ἔργο του Μάρκου Αυρηλίου Τὰ εἰς ἑαυτὸν γράφτηκε μετὰ το 172 μ.Χ. Ο Μάρκος Αυρήλιος στο αγωνιώδες ερώτημα της εποχής, πῶς μπορεί κανείς να κατακτήσει την ευδαιμονία, απαντά: η απαλλαγή ἀπὸ τὰ πάθη και τὰ ἔντονα συναισθήματα (ἠδονή, πόνος), η ἀπάθεια ἐναντι του ἐξωτερικοῦ κόσμου, η ἀδιαφορία για τὰ υλικά αγαθὰ συντείνουν στην κατάκτηση της ἐσωτερικῆς γαλήνης.

«Της ἀνθρώπινης ζωῆς η διάρκεια ὅσο μια στιγμή, η οὐσία της ρευστή, η αἴσθησή της θολή, τὸ σῶμα -ἀπὸ τὴ σύστασή του- ἑτοιμο να σαπίσει, και η ψυχὴ ἑνας στρόβιλος, η τύχη ἀδελή, η δόξα ἀβέβαιη. Με δυο λόγια, ὅλα στο σῶμα σαν ἕνα ποτάμι, ὅλα της ψυχῆς σαν ὄνειρο και σαν ἀχνη, η ζωὴ ἑνας πόλεμος κι ἕνας ξενιτεμός, η ὑστεροφημία λησμονιά. Ποιο εἶναι αὐτό που μπορεί να μας δείξει τὸν δρόμο; Ἐνα και μόνο: η φιλοσοφία»

Ποιος ὁ ρόλος της φιλοσοφίας στη ζωὴ του ἀνθρώπου, σύμφωνα με τὸν Ἀριστοτέλη και τὸν Μάρκο Αυρήλιο;

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΞΕΝΟΦΩΝ, Κύρου Ἀνάβασις 3.2.13)

Ο Ξενοφώντας προσπαθεῖ να ἐνθαρρύνει τὸς στρατιώτες του, ἐνῶ βρίσκονται στα βάθη της Ἀσίας, τονίζοντας τὴν ἀσέβεια των ἀντιπάλων τους και τὴ γενναιότητα των δικῶν τους προγόνων στον Μαραθῶνα. Ἀκόμα τους λέει:

ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ' ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τὸ δὲ πλῆθος ἄμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρώῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὅποτε καὶ πειῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν ὅτι οὐ θέλουσι

καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες [μὴ] δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

ἀγείρας : < ρ. ἀγείρω = συγκεντρώνω
τρόπαιον : μνημείο νίκης
μαρτύριον : απόδειξη
δεσπότην: αφέντης, κυρίαρχος
ἐρῶ [μέλλοντας του ρ. λέγω] = θα λέω

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιο σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: « ἔπειτα ὅτε Ξέρξης τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων».

Μονάδες 10

Γ2. Σύμφωνα με το απόσπασμα «οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ ... προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;», να παραθέσετε τους λόγους για τους οποίους δεν ταιριάζει οι στρατιώτες του Ξενοφώντα να φοβούνται τους αντιπάλους τους.

Μονάδες 10

Γ3.α. «τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.... ἐνικᾶτε»: Να εντοπίσετε τρία ουσιαστικά (μονάδες 3) και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση αλλά στον αντίθετο αριθμό (μονάδες 3). (μονάδες 6)

Γ3.β. Να τοποθετήσετε τους παρακάτω όρους στον τύπο που ζητείται :

δέχεσθαι : γ' ενικό αορίστου στην ευκτική έγκλιση

ἔστι : γ' ενικό οριστικής μέλλοντα

τούτων: κλητική ενικού στο θηλυκό γένος

ὑμεῖς : δοτική πληθυντικού στο γ' πρόσωπο

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους: ἀγείρας, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς θεοὺς, ὑμᾶς, προθυμοτέρους, εἶναι. (μονάδες 6)

Γ4.β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω πρόταση (εἶδος, ρόλο, εισαγωγή, εκφορά): «ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!